

Aquest treball és un extracte d'un recés predicat a l'Advent del 2011. El tema de fons eren les relacions interpersonals. Avui volem fer un viatge al fons del nostre cor de la mà del filòsof jueu **Martin Buber*** i el seu llibre *Jo i Tu* juntament amb la Bíblia. Descobrirem que allò mateix que hi ha al principi de la nostra existència, allò que ja ens és donat de bon començament, **ÉS LA RELACIÓ. Fins a quin punt som conscients que som éssers abocats a relacionar-nos amb altres i a esdevenir humans en la mesura de les nostres relacions?**

UN JOC DE PARAULES?

(...) *El Jo de l'home també és doble.*

Perquè el Jo de la paraula primordial Jo-Tu és un altre Jo que el de la paraula primordial Jo-allò. (pàg. 5)

Sembla un joc de paraules... però no ho és ben bé. Segons M. Buber **JO-TU** i **JO-ALLÒ** són dues paraules primordials perquè dibuixen el mapa de la nostra projecció vers tot el que es troba davant nostre (siguin persones, animals o coses).

La realitat d'aquestes paraules primordials la podem trobar representada en dos textos bíblics força coneguts: **Gènesi 3, 1-13** i **Gènesi 4, 1-9**.

La primera lectura és la de la caiguda d'Adam i Eva que us proposo llegir en clau sapiencial ("que vol ensenyar-nos a viure sàviament"). La serp pot esdevenir el model dels nostres diàlegs interns que no ens edifiquen, que ens creen dubtes i qüestionen l'altre. Deixar-se seduir per la serp portarà a distingir el bé i el mal i això vol dir adonar-se també de les limitacions pròpies i alienes. El pecat ha fet forat. Neixen les acusacions contra el meu proïsme i Déu ja no és l'amic, sinó Algú que em terroritza. La pregunta clau en el text és **ADAM, ON ETS?** Que no és "Adam, en quin lloc del jardí t'has amagat?", sinó: "Adam, ets conscient de la situació on ara et trobes?". És l'home i la dona qui s'amaguen. És Déu qui surt a buscar-los (a buscar-nos) sempre.

La segona lectura és la de Caín i Abel. El text, de sabut que és, ens porta sempre a pensar quina mena d'ofrena va presentar Caín a Déu perquè fos tan dolenta que

provoqués el rebuig de Déu. Però això fa perdre de la nostra visió quelcom important: la relació de Déu amb Caín que cerca el seu bé i no la seva condemna. La pregunta clau aquí és: **ON ÉS EL TEU GERMÀ ABEL?** Terrible i comprometedora la resposta: **NO HO SÉ. QUÈ POTSER SÓC EL GUARDIÀ DEL MEU GERMÀ?** És una resposta que per sí mateixa porta la condemna. No es tracta de ser el vigilant del meu germà o germana, de controlar-lo, sinó ser aquell que té cura del meu proïsme.

On sóc jo? On és el meu germà/na? Sé veure el proïsme com a germà/na meu? Què significa això per a mi?

UN JOC DE RELACIONS

Jo m'acompleixo en el Tu; esdevinc Jo tot dient Tu. Tota vida veritable és trobament. (pàg. 14)

El joc de les relacions està servit. De fet, no podem escapar-nos d'això a no ser que decidim viure totalment isolats, sense relacionar-nos amb ningú. Però, segons M. Buber, el que ens passa és que no hi ha una vida veritable sense trobament, trobament amb l'altre, perquè és en la mesura que jo entro en diàleg amb l'altre, que l'altre em qüestiona, que jo creixo i em faig també *més persona, més humà*.

Dues lectures bíbliques crec que ens ajudaran a veure això mateix: **Gènesi 25, 19-34** i **Gènesi 29, 15-30**.

La primera ens parla de les relacions entre dos germans (viciades i sostingudes pels pares), **Esaú i Jacob**. Dues frases revelen dues menes de relacions. Una és dita per Jacob quan Esaú, famolenc, li demana quelcom del que Jacob està cuinant: **TE'L DONARÉ SI EM VENS ARA MATEIX ELS TEUS DRETS DE PRIMOGÈNIT**. Aprofitar-se d'un moment de defalliment del germà per treure'n profit és *cosificar* el germà. És canviar la relació JO-TU per JO-ALLÒ (l'altre esdevé una cosa que és útil si em serveix). L'altra frase és la resposta d'Esaú: **M'ESTIC MORINT. DE QUÈ EM SERVEIXEN ELS DRETS DE PRIMOGÈNIT?** Que revelen la poca consideració que té al patrimoni, a l'herència familiar. De fet, Esaú, revela una relació JO-ALLÒ utilitària. M'interessa si em serveix, si en

trec profit. Esaú, el caçador, serà caçat pel seu germà Jacob.

La segona lectura ens parla de la relació entre **Jacob** (que ha d'acabar fugint del seu germà Esaú) i el seu oncle **Laban** que no és cap angelet. És una lectura que ens ajuda a veure que les relacions que neixen viciades no solen acabar mai bé. Jacob, que ja porta un nom que vol dir *suplantador* o *enganyador* ara és l'enganyat. Jacob treballarà set anys per Raquel i resulta que rep Lia per esposa i, si vol casar-se amb Raquel li tocarà treballar de franc per set anys més. La història entre Laban i Jacob esdevindrà aleshores una espiral d'enganys i astúcies que només pot acabar amb l'expulsió de Jacob del clan.

En què fonament la meua relació amb els altres? Són un tu amb qui em relaciono, són un lloc de trobada on tots dos ens enriqueixim? O l'altre/a és una eina que jo utilitzo per al meu profit i, a més, justificant-ho?

UN JOC DE MIRADES

L'amor és la responsabilitat d'un Jo per un Tu (pàg. 18)

Un text que em sembla il·lustrador del tema és **La Carta a un ministre** de Sant Francesc. La frase que m'interessa destacar és la següent: **que no hi hagi al món cap frare que hagi pecat tot el que hagi pogut pecar, que en haver vist els teus ulls, se'n torni mai sense la teua misericòrdia, si cerca misericòrdia. I si no cerca misericòrdia, demana-li si la vol**. Hi ha una veritable relació JO-TU quan aquesta és de preocupació per l'altre, fins i tot (i és el més difícil) quan és l'altre el qui ens ha ofès, l'altre el qui ens menysté o passa de nosaltres. Estar atent a l'altre fins al punt, com diu Sant Francesc de demanar-li a l'altre si vol misericòrdia, si vol ser escoltat per a ser entès en allò que ha passat, en aquella relació que potser s'ha trencat o s'ha ferit. I que això quedi palès en el nostre esguard: que el nostre rostre, la nostra mirada, siguin ja en si mateixos una invitació a ser acollit, a ser escoltat. Acollir l'altre, fins i tot, com un do.

Sóc conscient que tot el que tinc, tot el que sóc, és gràcia, un do? Sóc un agent de compassió o sóc un agent de divisió?

*MARTIN BUBER, *Jo i Tu*, Glossa 1, Claret, Barcelona, 1994

Lectura 1. Gènesis 3, 1-13 1 La serp era el més astut de tots els animals que el Senyor-Déu havia fet. Preguntà, doncs, a la dona: **«Així, Déu us ha dit que no mengeu dels fruits de cap arbre del jardí?»** 2 La dona va respondre a la serp: «Podem menjar dels fruits de tots els arbres del jardí, 3 però dels fruits de l'arbre que hi ha al mig del jardí, Déu ha dit que no en mengem ni els toquem, perquè moriríem.» 4 La serp li va replicar: «No, no moriríeu pas! 5 Déu sap que, si un dia en menjàveu, se us obririen els ulls i seríeu igual com déus: coneixeríeu el bé i el mal.» 6 Llavors la dona, veient que el fruit de l'arbre era bo per a menjar i feia goig de veure, i que era temptador de tenir aquell coneixement, en va collir i en va menjar; i va donar-ne també al seu home, que en menjà amb ella. 7 Llavors a tots dos se'ls obrien els ulls i es van adonar que anaven nus. Van cosir fulles de figuera i se'n feren faldars. 8 Quan l'home i la dona van sentir els passos del Senyor-Déu, que es passejava pel jardí a l'aire fresc de la tarda, es van amagar entremig dels arbres del jardí, perquè el Senyor-Déu no els veiés. 9 Però el Senyor-Déu cridà l'home i li va dir: **«On ets?»** 10 Ell li va respondre: **«He sentit que et passejaves pel jardí i, com que vaig nu, he tingut por i m'he amagat.»** 11 El Senyor-Déu li replicà: **«Qui t'ha fet saber que anaves nu? És que has menjat del fruit de l'arbre que jo t'havia prohibit?»** 12 L'home va respondre: **«La dona que has posat al meu costat m'ha ofert el fruit de l'arbre i n'he menjat.»** 13 Llavors el Senyor-Déu va dir a la dona: **«Per què ho has fet, això?»** Ella va respondre: **«La serp m'ha enganyat i n'he menjat.»**

Lectura 2. Gènesis 4, 1-9 1 L'home s'uní a Eva, la seva dona, que va infantar Caín. Ella deia: «He procreat un noi, gràcies al Senyor.» 2 Més endavant va infantar Abel, germà de Caín. Abel era pastor d'ovelles i Caín treballava la terra. 3 Acabades les collites, Caín va presentar al Senyor una ofrena dels fruits de la terra. 4 Abel va oferir també les primeres cries del ramat amb el greix de les víctimes. El Senyor va acollir favorablement Abel i la seva ofrena, 5 però no acollí Caín i la seva. **Caín es va irritar molt i anava amb el cap baix.** 6 El Senyor li digué: **«Per què estàs irritat i no aixeques el cap?»** 7 Si obres bé, seràs acceptat; però, si no obres bé, el pecat aguaita a la porta: ell et desitja, però tu l'has de dominar.» 8 Caín va dir al seu germà Abel: «Sortim al camp.» Un cop van ser al camp, Caín es va llançar sobre el seu germà Abel i el va matar. 9 Llavors el Senyor va preguntar a Caín: **«On és el teu germà Abel?»** Ell va respondre: **«No ho sé. Que potser sóc el guardià del meu germà?»**

Lectura 3. Gènesis 25, 19-34 19 Aquesta és la història d'Isaac, fill d'Abraham. Abraham va ser el pare d'Isaac. 20 Isaac tenia quaranta anys quan es va casar amb Rebeca, filla de Betuel i germana de Laban, tots dos arameus de Padan-Aram. 21 Isaac va pregar al Senyor per la seva dona, que era estèril. El Senyor el va escoltar i Rebeca va quedar embarassada, 22 però els fills que esperava topaven entre ells dins les entranyes de la mare. Ella deia: «Per què m'ha de passar a mi una cosa així?» Anà, doncs, a consultar el Senyor, 23 i el Senyor li va respondre: «Hi ha dues nacions en el teu ventre; dos pobles naixeran de les teves entranyes. L'un serà més fort que l'altre, el més gran servirà el més petit.» 24 Quan se li van complir els dies, Rebeca portava bessonada. 25 El primer que va sortir era rogenic, tot ell cobert com d'un mantell pelut: li van posar el nom d'Esau. 26 Tot seguit va sortir el seu germà, agafant amb la mà el taló d'Esau: li van posar el nom de Jacob. Quan van néixer, Isaac tenia seixanta anys. [27 Els nois es van fer grans. Esau arribà a ser un excel·lent caçador, que preferia viure al camp, mentre que Jacob era un home íntegre, que preferia viure en tendes. 28 Isaac preferia Esau, perquè li agradava menjar caça, però Rebeca preferia Jacob. 29 Un dia que Jacob estava coent llenties, Esau tornava del camp molt cansat 30 i va dir a Jacob: **«Estic rendit. Dóna'm un plat d'això rogenic.»** Per això s'anomena Edom (que vol dir «roig»). 31 Jacob li contestà: **«Te'l donaré si em vens ara mateix els teus drets de primogènit.»** 32 Esau va dir: **«M'estic morint. De què em serveixen els drets de primogènit?»** 33 Jacob va continuar: **«Jura-m'ho ara mateix.»** Esau li ho va jurar, i va vendre així a Jacob els seus drets de primogènit. 34 Aleshores Jacob donà a Esau pa i un plat de llenties. Esau va menjar, va beure i se'n anà. No va donar cap valor als seus drets de primogènit.]

Lectura 4. Gènesis 29, 15-30 15 Un dia, Laban va dir a Jacob: «Tu ets el meu parent, però no per això has de treballar de franc al meu servei. Digue's-me quina ha de ser la teva paga.» 16 Laban tenia dues filles. La gran es deia Lia, i la petita, Raquel. 17 Lia tenia uns ulls apagats. Raquel era bonica i de bon veure. 18 Com que Jacob s'havia enamorat de Raquel, va respondre a Laban: **«Treballaré set anys al teu servei per casar-me amb Raquel, la teva filla petita.»** 19 Laban s'hi va avenir: «Prefereixo donar-te-la a tu que no pas a un qualsevol. Queda't amb mi.» 20 Jacob, doncs, per aconseguir Raquel, va treballar durant set anys, que li semblaren uns quants dies, de tant que l'estimava. 21 Aleshores

Jacob va dir a Laban: «Dóna'm la meva dona. Ja han passat set anys i tinc ganes de casar-m'hi.» 22 Laban va convidar tota la gent de la contrada al banquet de noces. 23 Però, al vespre, Laban va prendre la seva filla Lia i la va portar a Jacob, que va dormir amb ella. 24 Laban havia donat la seva esclava Zilpà a la seva filla perquè fos la seva serventa. 25 L'endemà al matí, Jacob s'adonà amb sorpresa que havia dormit amb Lia, i va protestar a Laban: **«Per què m'ho has fet, això? ¿No és per Raquel que he treballat al teu servei? Per què m'has enganyat?»** 26 Laban va replicar: **«Aquí no tenim per costum de casar primer la filla petita i després la gran.** 27 **Acaba la setmana de noces i també la filla petita et serà donada pel treball que faràs durant set anys més al meu servei.»** 28 Jacob s'hi avingué: després de la setmana de noces amb Lia, Laban li va donar per muller la seva filla Raquel. 29 Laban havia donat la seva esclava Bilhà a la seva filla Raquel perquè fos la seva serventa. 30 Jacob es va casar també amb Raquel i se l'estimà més que Lia. I durant set anys més va continuar treballant al servei de Laban.

Lectura 5. Carta a un ministre. 1 A fra..., ministre: que el Senyor et beneeixi. 2 Tal com puc, et dic sobre l'afer de la teva ànima, que totes aquelles coses que t'impedeixen d'estimar el Senyor Déu, i qualsevol que et faci nosa, tant freres com d'altres, ni que t'assotin, **ho has de tenir tot com una gràcia.** 3 I vulgues-ho així i no pas d'altra manera. 4 I que això et sigui com a obediència veritable del Senyor Déu i a mi, perquè sé de debò que tal és l'obediència veritable. 5 I estima els qui et fan aquestes coses. 6 **I res no vulguis d'ells sinó allò que el Senyor et doni.** 7 **I estima'ls en això i no pretenguis que siguin més bons cristians.** 8 I que això et valgui més que un eremitori. 9 I en això vull conèixer que tu estimes el Senyor i a mi, servent seu i teu, si feies això, és a dir, **que no hi hagi al món cap frare que hagi pecat tot el que hagi pogut pecar, que en haver vist els teus ulls, se'n torni mai sense la teva misericòrdia, si cerca misericòrdia.** 10 I si no cerca misericòrdia, demana-li si la vol. 11 **I si després pecava mil cops davant els teus ulls, estima'l més que a mi, per tal de dur-lo al Senyor.** I tingues sempre compassió d'aquests tals. 12 I quan podràs, fes saber als guardians que estàs decidit a actuar així.